

REŠERŠE ČLÁNKU

Finanční gramotnost a rozvoj digitálních kompetencí na základních školách

Peter MARINIČ, Andrea KYÁNKOVÁ

Marinič, P., & Kyánková, A. (2021). Finanční gramotnost a rozvoj digitálních kompetencí na základních školách. *Journal of Technology and Information Education*, 13(2), 254–275.
<https://doi.org/10.5507/jtie.2022.003>

Výzkumná otázka:

Jakým způsobem základní školy implementují finanční gramotnost do školních vzdělávacích programů a jak (ne)dochází k jejímu propojení s rozvojem digitálních kompetencí?

Cíl výzkumu:

Cílem bylo analyzovat reálnou implementaci finančního vzdělávání v základních školách a zjistit, zda a jak jsou propojena témata finanční gramotnosti s digitálními kompetencemi. Autoři zároveň hodnotili návaznost mezi strategickými dokumenty (např. Strategie 2030+, RVP, Národní strategie finančního vzdělávání 2.0).

Metoda sběru dat:

Studie využívá obsahovou analýzu strategických dokumentů (Strategie 2030+, Národní strategie finančního vzdělávání 2.0, Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání) a prakticky zaměřenou obsahovou analýzu školních vzdělávacích programů (zacílena na identifikaci výskytu témat finanční gramotnosti a jejich zařazení do jednotlivých předmětů).

Respondenti / výzkumný vzorek:

28 základních škol v Brně.

Jaké jsou hlavní nálezy?

Hlavní zjištění ukazují, že přístup základních škol k finančnímu vzdělávání je velmi různorodý a často nekoordinovaný. Finanční gramotnost je ve většině případů začleňována napříč různými předměty, nejčastěji do matematiky, občanské výchovy, vlastivědy nebo pracovních činností. Jen výjimečně je vyučována jako samostatný předmět. Tento rozptýlený model sice umožňuje širší kontext výuky, ale zároveň přináší riziko roztržitosti, opakování témat a jejich povrchního zpracování.

Významným nedostatkem je slabé propojení finančního vzdělávání s rozvojem digitálních kompetencí, a to i přesto, že informační gramotnost je součástí finanční gramotnosti jako její sekundární složka. Digitální dovednosti, jako je vyhledávání a vyhodnocování informací, jsou pro finančně zodpovědné chování zásadní, ale nejsou ve výuce systematicky rozvíjeny. Žáci sice umí ovládat technologie, ale to automaticky neznamená, že dovedou informace

vyhledávat, vyhodnocovat a smysluplně využívat při finančním rozhodování. Přestože strategické dokumenty (Strategie 2030+, revidovaný RVP, Národní strategie finančního vzdělávání 2.0) tuto potřebu reflektují, jejich praktická provázanost je slabá a v reálné výuce chybí konkrétní naplnění těchto cílů.

Studie dále odhalila, že pedagogové často nemají dostatečnou odbornou přípravu pro výuku finanční gramotnosti a chybí jim metodická podpora. Výuka proto často závisí na jejich osobních zkušenostech, což může vést k výrazným rozdílům v kvalitě výuky. Pozitivem je, že výuka bývá prakticky zaměřená a pokrývá témata blízká reálnému životu žáků – hospodaření domácnosti, úspory, půjčky, spotřebitelská práva nebo orientace na trhu práce.

K podpoře propojení digitálních a finančních dovedností se jako vhodné formy výuky jeví problémově orientované úlohy, projektové dny nebo využití digitálních a deskových her, které umožňují zapojení reálných situací a podporují samostatné rozhodování žáků.

Celkově je patrné, že implementace finanční gramotnosti je nejednotná a chybí jí pevné ukotvení v systému. Propojení s digitálními kompetencemi zůstává do značné míry jen deklarované. Školy mají v tomto směru poměrně velkou volnost, ale bez jasnějších metodických vodítek je obtížné naplnit vzdělávací cíle v plné šíři a kvalitě.